

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH POKRZYWDZONEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Osoba fizyczna lub prawna, której dobro zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo, jest pokrzywdzonym w postępowaniu karnym (art. 49 § 1)¹. Przedstawiciel lub opiekun pokrzywdzonego małoletniego, całkowicie albo częściowo ubezwłasnowolnionego lub nieporadnego może wykonywać jego prawa (art. 51). Osoba najbliższa lub pozostająca na utrzymaniu zmarłego pokrzywdzonego może również wykonywać prawa zmarłego (art. 52).

W postępowaniu przygotowawczym poprzedzającym wniesienie sprawy do sądu pokrzywdzony jest stroną procesową (art. 299 § 1). W postępowaniu sądowym może być stroną (oskarżycielem posiłkowym), jeżeli tego zażąda do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego (art. 53 i art. 54 § 1). W związku z tym pokrzywdzonemu przysługują wymienione poniżej uprawnienia:

1. Prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Nie można mieć więcej niż trzech pełnomocników jednocześnie. W zależności od wyniku procesu kosztami wynajęcia pełnomocnika może zostać obciążony oskarżony (art. 627-629). Jeżeli pokrzywdzony wykaże, że nie stać go na pełnomocnika, sąd może wyznaczyć pełnomocnika z urzędu (art. 78 § 1, art. 87 § 1 i 2, art. 88).
2. Prawo do bezpłatnej pomocy tłumacz, przy przesłuchaniu lub zapoznaniu się z treścią dowodu, jeżeli pokrzywdzony nie mówi po polsku, a także w razie potrzeby jeżeli jest on głuchy lub niemy (art. 204 § 1 i 2).
3. Prawo do złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu śledztwa lub dochodzenia oraz zażalenia na bezczynność, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia przez pokrzywdzonego zawiadomienia o przestępstwie nie został on powiadomiony o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 1, la i 3, art. 325a § 2).
4. Prawo do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1 i art. 325a § 2). Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, pokrzywdzony może wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd. Wniosek taki można zgłosić również prokuratorowi (art. 316 § 3).
5. Prawo do udziału w czynnościach postępowania przeprowadzanych na wniosek pokrzywdzonego oraz w czynnościach, których nie można powtórzyć na rozprawie, np. w przesłuchaniu świadka. W czynnościach tych może również uczestniczyć pełnomocnik pokrzywdzonego (art. 315 i art. 316). Na żądanie należy dopuścić pokrzywdzonego do udziału również w innych czynnościach (art. 317 § 1). W szczególnie uzasadnionym wypadku można odmówić dopuszczenia pokrzywdzonego i pełnomocnika do czynności ze względu na dobro postępowania (art. 316 § 1 i art. 317 § 2). Pokrzywdzonemu przysługuje zwrot kosztów stawiennictwa na wezwanie (618a-618e i art. 618j). W wypadku wezwania do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zwolnienie jest niewystraszające (art. 117 § 2a).
6. Prawo do udziału w przesłuchaniu biegłego oraz prawo do zapoznania się z jego pisemną opinią (art. 318).
7. Prawo dostępu do akt sprawy, w tym do przeglądania akt oraz samodzielnego sporządzania z nich odpisów i kopii (art. 156 § 1). Pokrzywdzony może też odpłatnie uzyskać odpisy i kopie z akt sprawy (art. 156 § 2). Można odmówić dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa

¹ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1987 z późn. zm.).

- lub dobro postępowania (art. 156 § 5).
8. Prawo do złożenia wniosku o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).
 9. Prawo do złożenia wniosku o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego w celu pogodzenia się z podejrzanym i ewentualnego uzgodnienia naprawienia szkody (art. 23a). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji są brane pod uwagę przez sąd przy wymiarze kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1950 z późn. zm.).
 10. Prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie aż do zamknięcia przewodu sądowego (art. 49a).
 11. Prawo do otrzymania informacji o uchyleniu tymczasowego aresztowania stosowanego wobec podejrzanego lub o jego ucieczce z aresztu śledczego (art. 253 § 3).
 12. Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym może być obecna osoba przez niego wskazana, jeżeli nie uniemożliwia to przeprowadzenia czynności albo nie utrudnia jej w istotny sposób (art. 299a § 1).
 13. Na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej (art. 299a § 2).
 14. Prawo do złożenia zażalenia na postanowienia i zarządzenia w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 459) oraz na inne czynności naruszające prawa pokrzywdzonego (art. 302 § 2).
 15. Prawo złożenia wniosku o otrzymanie informacji o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej (art. 337a § 1).
 16. Pokrzywdzony będący obywatelem polskim lub obywatelem innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej może się ubiegać o państwową kompensatę na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 lipca 2005 roku o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 325 z późn. zm.).
 17. Informacje dotyczące miejsca zamieszkania i pracy pokrzywdzonego nie są ujawniane w aktach sprawy. Zamieszcza się je w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Można je ujawnić tylko wyjątkowo (art. 148a).
 18. W razie zagrożenia dla życia lub zdrowia pokrzywdzonego lub jego najbliższych, mogą oni otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, mogą oni otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony kieruje się do komendanta wojewódzkiego Policji za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1-17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, Dz. U. z 2015 r. poz. 21).
 19. Pokrzywdzony i jego najbliżsi mogą otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny wykonawczy, t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 676 z późn. zm.).
 20. Jeżeli sprawcy zakazano zbliżania się lub kontaktowania się z pokrzywdzonym, zakaz ten, na wniosek pokrzywdzonego, może być wykonywany także w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu ochrony (art. 611w-611wc).

Pokrzywdzony jest obowiązany:

- 1) Poddać się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu jego zdrowia zależy karalność czynu (art. 192 § 1).
- 2) Wskazać adresata w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju, kiedy nie przebywa w kraju ani innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. W przeciwnym wypadku pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej zostanie

uznane za skutecznie doręczone. Niewskazanie adresata może również uniemożliwić złożenie wniosku, zażalenia lub apelacji z powodu upływu terminów (art. 138).

- 3) Podać nowy adres w wypadku zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary). W przeciwnym wypadku pismo wysłane na dotychczasowy adres zostanie uznane za skutecznie doręczone, a czynność lub rozprawa zostanie przeprowadzona pod nieobecność pokrzywdzonego. Niewskazanie adresu może również uniemożliwić złożenie wniosku, zażalenia lub apelacji z powodu upływu terminów (art. 139).

Potwierdzam otrzymanie pouczenia:

(data, podpis)